

CICHORIUM INTYBUSNI AN`ANAVIY TIBBIYOTDA QO`LLANILISHI, FITOKIMYOVIY TARKIBI VA FARMAKOLOGIYADAGI AHAMIYATI

Maxmudova Zaxro Vahobovna

SamDU genetika va biotexnologiya kafedrası professori

Olimjonova Sadoqat G'ulomjon qizi

SamDU genetika va biotexnologiya kafedrası assistenti.

Shodiyeva Dildora G'iyosovna

SamDTU, Mikrobiologiya, virusologiya va immunologiya kafedrası assistenti

Annatotsiya: Oddiy sachratqi o'simligi O'rta Osiyo Qozog'iston hududida OIST kasalligida, isitmalashda, yallig'lanishda va chanqoqni qondiruvchi vosita sifatida keng ishlatilib kelingan. Sachratqi ildizida ko'p miqdorda sachratqi glikozidi va inulin moddasi bor. Yevropa davlatlarida esa Cichorium intybusning ildizlaridan ovqat hazm qilish kasalliklarida, ovqatning hazm qilinishini yaxshilashda foydalanilganligini ko'rish mumkin. Bunda ishtaha tiklangan, ovqat hazmi yaxshilangan. Afg'onistonda bu o'simlikdan turli parazitlar kasalliklarini davolashda foydalanishgan va bugungi kunga kelib bu xususiyatlari ilmiy asoslangan.

Kalit so'zlar: Cichorium intybus, fitokimyoviy tarkib, farmakologiya, parazitlar kasalliklar, Cichorium balearicum Porta, Cichorium byzantinum Clementi, Cichorium caeruleum Gilib

Abstract The common mushroom plant has been widely used in the Central Asian region of Kazakhstan in OIST disease, fever, inflammation and as a thirst quencher. There is a lot of sachratki glycoside and inulin in sachratki root. In European countries, it can be seen that the roots of Cichorium intybus are used in digestive diseases and to improve the digestion of food. Appetite is restored, digestion is improved. In Afghanistan, this plant was used in the treatment of various parasitic diseases, and these properties are scientifically based today.

KIRISH

Sachratqining asl Vatani Osiyo, Shimoliy Afrika va Yevropa O'simlikning qo'llanilish tarixi qadimgi Misrga borib taqaladi. Qadimgi Rimda ushbu o'simlikdan turli taomlar tayyorlangan. Bu haqida Horace "Menga zaytun, yalpiz va sachratqilar kuch beradi" deya esdaliklarida yozib o'tgan. 1766- yilda Buyuk Fridrix Prussiyaga qahva olib kelishni taqiqladi va endi odamlar qahva o'rnini bosuvchi mahsulot sifatida Cichorium intybusdan foydalana boshladi. Shu asosida 1769 va 1770-yillarda Berlin va Prussiyada bu mahsulotlar ishlab chiqarila boshlanadi. Lord Monbodd 1779 yilda o'simlikni "chicoree" deb ta'riflaydi, uni fransuzlar qozon o'ti sifatida etishgan. Frantsiyada Napoleon davrida sachratqi ko'pincha qahva o'rnini bosuvchi vosita sifatida paydo bo'lgan. Amerika fuqarolik urushi paytida sachratqi Konfederatsiya askarlari tomonidan qahva o'rnini bosuvchi sifatida qabul qilingan

va Qo'shma Shtatlarda keng tarqalgan. U Buyuk Britaniyada Ikkinchi Jahon urushi paytida ham ishlatilgan, u yerda kofe va sachratqi mohiyati bo'lgan Camp Coffee 1885 yildan beri sotuvga chiqarilgan

MAVZU YUZASIDAN ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA:

Amerika Qo'shma Shtatlarida sachratqi ildizi qamoqxonalarda qahva o'rniga uzoq vaqtdan beri ishlatilgan. 1840-yillarga kelib, Nyu-Orlean porti kofe importi bo'yicha ikkinchi o'rinda edi. Amerika fuqarolik urushi davrida Ittifoq dengiz blokadalarini Nyu-Orlean portini kesib tashlagach, Luizianliklar o'zlarining qahvalariga sachratqi ildizini qo'shishni boshladilar va shu bilan uzoq davom etgan an'anani yaratdilar. Cichorium intybusni Shimoliy Amerika, AQSHning barcha shtatlarida uchratish mumkin bo'lgan. Kanadada to'plangan kolleksiyalar shuni ko'rsatadiki, o'simlikning dastlab to'qqizta mahaliy populyatsiyalari, Shimoliy Amerika hududlarida 20 ta yovvoyi turi va Yevroosiya hududida tarqalgan jami tur va populyatsiyalar 592 ta ekanligi aniqlandi. Yer yuzida tarqalgan turlar tarkibi sifatida Cichorium intybusdan tashqari, Cichorium balearicum Porta, Cichorium byzantinum Clementi, Cichorium caeruleum Gilib, Cichorium cicorea Dumort, Cichorium commune Pall, Cichorium cosnia Buch.-Ham, Cichorium divaricatum Heldr. ex Nyman, Cichorium glabratum C.Presl, Cichorium glaucum Hoffmanns. Link, Cichorium hirsutum Gren, Cichorium illyricum borb, Cichorium officinale Gueldenst.Ledeb, Cichorium perenne Stokes, Cichorium rigidum Salisb., Cichorium spinosum Salisb, Cichorium sylvestre Garsault, Cichorium sylvestre Lam kabi bir qancha turlarni ko'rish mumkin.

NATIJA MUHOKAMA:

Yevroosiyo, Skandinaviyadan to O'rtayer dengizigacha va Britaniya Orollaridan Sharqiy Sibir va Hindiston Janubiy tomonlari, Afrikaning Shimoliy qismlarida uchratish mumkin. Rossiyaning Yevropa qismi, Kavkaz va Sibirda uchratish mumkin.

Oddiy sachratqi o'simligi O'rta Osiyo Qozog'iston hududida OIST kasalligida, isitmalashda, yallig'lanishda va chanqoqni qondiruvchi vosita sifatida keng ishlatilib kelingan. Sachratqi ildizida ko'p miqdorda sachratqi glikozidi va inulin moddasi bor. Bu o'simlik Yevroosiyo va Afrikaning ko'plab davlatlarida dorivor ahamiyatga ega bo'lgan o'simlik sifatida qadrlanadi. Biroq yer yuzida keng tarqalganligi sababli butun yer yuzida o'simlikning baarcha qismlari an'anaviy tibbiyotda keng miqyosda qo'llaniladi. O'simlikda muhim fitokimyoviy moddalar tarqalgan bo'lib, ularning eng katta qismi o'simlikning ildizlarida joylashganligini ko'rish mumkin. Qadimdan insonlar dorivor o'simliklardan keng foydalangan va ularning dorivorlik xususiyatlari haqida aniq ma'lumotlarga turli tajribalar natijasida ega bo'la boshlaganlar va bu haqidagi ma'lumotlar avlodan-avlodga qoldirilgan. Tarixan nazar tashlaydigan bo'lsak, sachratqi o'simligi dastlab, misrliklar tomonidan qo'llanila boshlangan va u tarqalgan hududlar aniqlanib borgan. Buning natijasida u o'simlikan turli xil preparatlar tayyorlangan va qo'llanish uchun qulay ko'rinishga keltirilgan. Misol uchun Turkiyada yaralarni davolash uchun qo'llaniladi. Ba'zi davlatlarda uning damlamalari qo'llaniladi. Yevropa davlatlarida esa Cichorium intybusning ildizlaridan ovqat hazm qilish kasalliklarida, ovqatning hazm qilinishini yaxshilashda

foydalanilganligini ko`rish mumkin. Bunda ishtaha tiklangan, ovqat hazmi yaxshilangan. Afg`onistonda bu o`simlikdan turli parazitlar kasalliklarni davolashda foydalanishgan va bugungi kunga kelib bu xususiyatlari ilmiy asoslangan. Italiyada esa asosan damlama holida foydalanilganlari haqda manbaalar yetib kelgan. Hindistonda Cichorium intybus jigarning turli kasalliklariga davo sifatida aholi o`rtasida keng qo`llanilgan. Bosniya va Gretsiyada, Serbiya, Hindistonda sachratqining ildizlaridan an`naviy tibbiyotda keng foydalaniladi.

XULOSA

Ushbu o`simlikning fitokimyoviy tarkibi va farmakologiyadagi ahamiyati ham keng o`rganilgan. Buning sababi o`simlikning dorivorlik xususiyati aynan uning kimyoviy tarkibiga bog`liq ekanligidadur. Shu asosida o`simlikdan 100 dan ortiq kimyoviy birikmalar ajratib olingan va ular asosan o`simlikning ildiziga to`g`ri keladi.

Pokistonning ko`plab hududlarida sachratqi ildizidan tayyorlangan damlamalar qandli diabetda ishlatiladi. Bunda ildizlar soya sharoitda quritilib, kukun holida maydalanib ishlatiladi. Ushbu kukun glyukoza darajasini pasaytirish maqsadida ovqatdan oldin kuniga ikki marta bir stakan suv bilan ishlatiladi.

G`arbiy Ozarbayjonda olib boriladigan izlanishlar mahaliy o`simliklarning aholi sog`ligi uchun katta ahamiyatga ega ekanligini isbotladi. Ozarbayjon hududida Cichorium intybusning butun tana qismlari ovqat hazm qilish muammolari, oshqozon og`rig`ini davolashda, hazm qilish traktidan chiqindilarni olib tashlashda qo`llaniladi. Bunda qon bosimini pasaytirish, safro ajralishini yaxshilash maqsadida qo`llaniladi.

Eronda ushbu o`simlikning ildiz va baglaridan safro ajralishini yaxshilashda, jigarni davolashda, animeyada ishlatiladi. Ildizidan tayyorlangan kukunli vositasi yordamida grippni davolash maqsadida ham ishlatilishi ko`rsatib o`tilgan.

ADABIYOTLAR RO`YXATI:

1. Annayeva D. G. Y., Azzamov U. B., Annayev M. O. S. O`SIMLIGIDAN ENDOFIT MIKROORGANIZMLAR AJRATIB OLISH. – 2022.
2. Azimovich A. U., Sultonovich B. K., Zokirovna M. M. STREPTOKOKK AVLODIGA MANSUB BAKTERIYALARNING PATOGENLIK XUSUSIYATLARINING TAHLILI //Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali. – 2022. – T. 1. – №. 13. – C. 95-101.
3. Annayeva, D. (2022). CICHORIUM INTYBUS LISOLATION OF ENDOPHYTIC MICROORGANISMS FROM PLANTS AND IDENTIFICATION OF BIOTECHNOLOGICAL POTENTIAL. Eurasian Journal of Medical and Natural Sciences, 2(6), 54–61. извлечено от <https://www.in-academy.uz/index.php/EJMNS/article/view/17555>
4. Annayeva, D. G. Y., Azzamov, U. B., & Annayev, M. (2022). ODDIY SACHRATQI (CICHORIUM INTYBUS L) O`SIMLIGIDAN ENDOFIT MIKROORGANIZMLAR AJRATIB OLISH. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(5-2), 963-972. <https://cyberleninka.ru/journal/n/oriental-renaissance-innovative-educational-natural-and-social-sciences>
5. Azimovich, A. U. B., G`iyosovna, S. D., & Zokirovna, M. M. (2022). XLAMIDIYANING INSON SALOMATLIGIGA TA`SIRINI MIKROBIOLOGIK TAHLILLI VA DIOGNOSTIKASI. Talqin va

tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali, 1(11), 153-161.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.73050577>

6. Giyosovna, S. D. (2023). ODDIY SACHRATQI (CICHORIUM INTYBUS L) O'SIMLIK QISMLARIDAN ENDOFIT BAKTERIYALARNING SOF KULTURALARINI AJRATISH USULLARI. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(6), 387-393.
<http://nauchniyimpuls.ru/index.php/noiv/article/view/35733>

7. Shodiyeva, D. (2023). SANOAT MIKROBIOLOGIYASINING BIOTEKNOLOGIYADAGI AHAMIYATI. GOLDEN BRAIN, 1(2), 116-120.

8. Shodiyeva, D. (2023). BIO-MORPHOLOGICAL CHARACTERISTICS, GEOGRAPHICAL DISTRIBUTION AND USE IN TRADITIONAL MEDICINE OF CICHORIUM INTYBUS. GOLDEN BRAIN, 1(2), 252-256.

9. Shodiyeva, D. (2023). INDOLIL SIRKA KISLOTA MIQDORINI ANIQLASH. GOLDEN BRAIN, 1(2), 321-324.

10. Boltayev Komil Sulstonovich, Jamalova Feruza Abdusalomovna, Mamarasulova Nafisa Isrofilovna, Urokov Feruz Mansurovich, & Komiljon Sultanovich. (2022). A COMPARATIVE STUDY OF NEMATODA-FAUNA OF PASTURAL PLANTS IN FOREST BIOTOPES. Academicia Globe: Inderscience Research, 3(05), 41-45.
<https://doi.org/10.17605/OSF.IO/2FZQY>

11. Нарзиев , Д. ., & Шайкулов , Х. . (2023). ЧУВСТВИТЕЛЬНОСТЬ К АНТИБИОТИКАМ SALMONELLATYPHIMURIUM, НАХОДЯЩИХСЯ В СОСТАВЕ БИОПЛЕНОК. Eurasian Journal of Medical and Natural Sciences, 3(1), 60-64. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/EJMNS/article/view/8398>

12. Одилова Г. М. и др. Клинические особенности течения ветряной оспы у взрослых в современных климатических условиях //Вопросы науки и образования. – 2019. – №. 28 (77). – С. 70-78.

13. Karabaev, A., & Bobokandova, M. (2022). REACTIVITY OF THE REPRODUCTIVE SYSTEM IN MATURE INTACT RATS IN THE ARID ZONE. International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research, 2(10), 50-55.

14. Одилова, Г., Мамарасулова, Н., Саидов, С., Турдиев, Ш., Холбоев, Р., & Хамраев, Г. (2022). СЫВОРОТОЧНЫЕ ИММУНОГЛОБУЛИНЫ ПРИ САЛЬМОНЕЛЛЕЗНОЙ ИНФЕКЦИИ У ДЕТЕЙ. Eurasian Journal of Academic Research, 2(11), 1197-1199.

15. Ташкенбаева Э. Н., Аннаев М., Абдиева Г. А. ВЛИЯНИЕ ПРИМЕНЕНИЯ ВИРТУАЛЬНОЙ РЕАЛЬНОСТИ НА УСПЕВАЕМОСТЬ СТУДЕНТОВ В ИЗУЧЕНИИ КАРДИОЛОГИИ //Журнал кардиореспираторных исследований. – 2022. – Т. 3. – №. 4.

16. Шайкулов Х.Ш., Юсупов М.И., Одилова Г.М. КЛИНИКО-ЛАБОРАТОРНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА САЛЬМОНЕЛЛЕЗНОЙ ИНФЕКЦИИ У ДЕТЕЙ// Проблемы биологии и медицины. - 2021. №5. Том. 130. - С. 141-144. DOI: <http://doi.org/>

17. ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ГРУППИРОВАНИЕ НЕМАТОДОФАУНЫ ТУГАЙНЫХ РАСТЕНИЙ КС Болтаев, к. б. н., доц., СамГМИ, Самарканд ФА Жамалова, ассистент-стажер,

СамГМИ, Самарканд НИ Мамарасулова, ассистент-стажер, СамГМИ, Самарканд //ХОРАЗМ МАЪМУН АКАДЕМИЯСИ АХБОРОТНОМАСИ. – 2021. – С. 33.

18. Gadaevich, K. A., Baxtiyorovich, N. P., Mardikulovich, U. G., & Fazliddinova, B. M. (2021). Reactivity of the supraoptic, arcuate nucleus of the hypothalamus and the B-and D-basophilic cells of the adenohypophysis in the early postreanimation period. *European Journal of Molecular & Clinical Medicine*, 8(3), 954-957.

19. Shodiyeva, D. (2023). SANOAT MIKROBIOLOGIYASINING BIOTEXNOLOGIYADAGI AHAMIYATI. *GOLDEN BRAIN*, 1(2), 116-120.

Shodiyeva, D. (2023).

20. Annayeva, D. (2022). CICHORIUM INTYBUS LISOLATION OF ENDOPHYTIC MICROORGANISMS FROM PLANTS AND IDENTIFICATION OF BIOTECHNOLOGICAL POTENTIAL. *Eurasian Journal of Medical and Natural Sciences*, 2(6), 54-61.

21. Rasulova Mukhsina Razikovna Forensic examination of fractures of the bones of the nose // *European science review*. 2018. №7-8. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/forensic-examination-of-fractures-of-the-bones-of-the-nose> (дата обращения: 10.01.2023).

22. Индиаминов С., Расулова М. Критерии оценки степени тяжести повреждений носа // *Журнал вестник врача*. – 2019. – Т. 1. – №. 1. – С. 36-40.

23. Расулова Мухсина Розиковна, Давронов Самижон Фаттоевич Установление характера и оценка механизма при переломах костей носа // *Судебная медицина*. 2019. №S1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ustanavlennye-harakter-i-otsenka-mexanizma-pri-perelomah-kostey-nosa> (дата обращения: 10.01.2023).

24. Razikovna R. M. Forensic examination of fractures of the bones of the nose // *European science review*. – 2018. – №. 7-8. – С. 162-164.

25. Расулова , М. ., Юлаева , И. ., & Шодиев , Ж. . (2023). ПЕРЕЛОМЫ КОСТЕЙ НОСА В ПРАКТИКЕ СУДЕБНО-МЕДИЦИНСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ. *Eurasian Journal of Medical and Natural Sciences*, 3(1 Part 1), 78–84. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/EJMNS/article/view/8607>

26. Shodievich S. H., Roziqovna R. M. OLIY O ‘QUV YURLARIDA MASHG ‘ULOTLAR SIFATI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA ILMIY MAQOLALARNING O ‘RNI // *PEDAGOGS jurnali*. – 2023. – Т. 25. – №. 1. – С. 52-55.

27. Dildora, S. (2023). CICHORIUM INTYBUSDAN OLINGAN BACILLUS AVLODIGA MANSUB BAKTERIYALARINING BIOTEXNOLOGIK POTENSIALI VA MIKROBIOLOGIYADAGI ISTIQBOLLARI. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(15), 726-732.

28. Shodiyeva, D. (2023). INDOLIL SIRKA KISLOTA MIQDORINI ANIQLASH. *GOLDENBRAIN*, 1(2), 321-324.

29. Хусанов Э. У., Расулова М. Р., Шайкулов Х. Ш. Особенности повреждений подъязычно-гортанного комплекса при тупой механической травме // *Астана медициналық журналы*. – 2022. – №. S1. – С. 262-265.

30. Расулова М. Р., Индиаминов С. И. ВОЗМОЖНОСТИ УСТАНОВЛЕНИЯ ДАВНОСТИ ПЕРЕЛОМОВ КОСТЕЙ НОСА МЕТОДАМИ ЛУЧЕВОЙ ДИАГНОСТИКИ //The 6 thInternational scientific and practical conference—Eurasian scientific congress (June 14-16, 2020) Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain. 2020. 612 p. – 2020. – С. 91.

31. Расулова М., Индиаминов С. Судебно-медицинские аспекты повреждений гортани при тупой механической травме //Журнал проблемы биологии и медицины. – 2019. – №. 1 (107). – С. 159-162.

32. Annayeva, D. (2022). CICHORIUM INTYBUS LISOLATION OF ENDOPHYTIC MICROORGANISMS FROM PLANTS AND IDENTIFICATION OF BIOTECHNOLOGICAL POTENTIAL. Eurasian Journal of Medical and Natural Sciences, 2(6), 54–61. извлечено от <https://www.in-academy.uz/index.php/EJMNS/article/view/17555>

33. Индиаминов С., Расулова М. Экспертная оценка механических повреждений органа слуха в практике судебно-медицинской экспертизы //Журнал проблемы биологии и медицины. – 2019. – №. 1 (107). – С. 152-153.

34. Rasulova M. R., Indiaminov S. I. Судебно-медицинская характеристика повреждений органов слуха //Здобутки клінічної і експериментальної медицини. – №. 2. – С. 145-148.

35. Shodievich, S. H., & Roziqovna, R. M. (2023). OLIO ‘QUVYURLARIDAMASHG ‘ULOTLARSIFATIVASAMARADORLIGINIOSHIRISHDAILMIYMAQOLALARNINGO ‘RNI. PEDAGOGSjurnali, 25(1), 52-55.

36. Sh, S. H., & Mamarasulova, N. I. (2023). ANTIBIOTIKLARVAANTIBIOTIKOREZISTENTLAKTOBAKTERIYALARNIBIRGALIKDABOLALARDA GIESHERIXIOZKASALLIKLARNIDAVOLASHDAQO ‘LLANISHI.

37. ЮСУПОВ, М. И., РИЗАЕВ, Ж. А., & ЗИЯДУЛЛАЕВ, Ш. Х. (2022). Esherixioz bilan kasallangan bolalarda sitokinlarning ahamiyati. Журнал биомедицины и практики, 7(4).

38. Мамедов, А. ., Одилова, Г. Частота обнаружения дрожжеподобные гриби рода candida с ассоциацией стафилококков. Eurasian Journal of Academic Research, (2022). 2(11), 1098–1102. извлечено от <https://www.in-academy.uz/index.php/ejar/article/view/5419>

39. Annayeva, D. G. Y., Azzamov, U. B., & Annayev, M. (2022). ODDIY SACHRATQI (CICHORIUM INTYBUS L) O’SIMLIGIDAN ENDOFIT MIKROORGANIZMLAR AJRATIB OLIISH. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(5-2), 963-972.

40. Odilova, G. (2023). BOLALARDA DIAREYANI KELTIRIB CHIQRUVCHI ICHAK TAYOQCHASINING XUSUSIYATLARI. Eurasian Journal of Medical and Natural Sciences, 3(1), 147-151.

HUQUQIY MAFKURA: BUGUNGI JAMIYATDAGI AHVOLI

Yuldasheva O'g'iloy Sharipovna

Annotatsiya: *ushbu maqolada huquqiy madaniyatni shakllantirish qanchalik muhim ekanligi va shu orqali qonun ustuvorligiga erishish nafaqat jamiyatning, balki o'sib kelayotgan yoshlar uchun ham qimmatli ekanligi ko'rib chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *huquqiy mafkura, huquqiy ong, qonuniylik, ijtimoiy tartibot, jamiyat, huquqiy normalar.*

Bugungi kunda jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirib borish qonun ustuvorligini ta'minlash va qonuniylikni mustahkamlashning yeng muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Xalqning huquqiy madaniyat bu huquqqa bo'lgan oddiygina munosabatni yemas, balki huquqiy normalarga hurmat bilan munosabatda bo'lishlarini bildiradi. Qonunga, uning normalariga hurmat esa ularning to'laqonli ishlashi, ular oldida hamma teng bo'lishini taqozo yetadi. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi bu borada inson va fuqarolarning teng huquqli yekanaligini kafolatlangan bo'lsa-da, fuqarolarimiz tomonidan, davlat va davlat boshqaruvi organlari xodimlari tomonidan hali hanuz o'z huquqlarini to'g'ri va to'liq anglab yetmaganliklari oqibatida mamlakatimizda turli xildagi huquqbuzarliklar sodir etilib kelinmoqda. Afsuski, bu holatni ham yoshlar, ham yoshi kattalar, ham ayollar, ham erkaklar orasida kuzatishimiz mumkin. Shu maqsadda, demoqchimizki xalqimizning huquqiy ongini rivojlantirish va ularda huquqiy madaniyat ko'nikmalarini shakllantirish suv va havodek zarur. Ma'lumotlarga qaraganda, mamlakatimizda 100 ming aholiga o'rtacha 13,3 ta jinoyat to'g'ri keladi (bu ko'rsatkich Tojikistonda - 40, Ozarbayjonda - 44, Moldovada - 150, Rossiyada - 225, Qozog'istonda - 240 tani tashkil yetadi). O'zbekiston jinoyatchilik ko'rsatkichi bo'yicha har yuz ming aholi soniga nisbatan jinoyatlar soni yeng kam bo'lgan davlatlar qatoriga kiradi. Bu borada nufuzli "Xalqaro huquqiy baholash" nodavlat agentligining 2019 yil uchun berilgan ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston 126 ta mamlakat ichida "Tartib va xavfsizlik" indikatori bo'yicha 9-o'rinni egallaydi. Bu esa, mamlakatimizda huquqbuzarliklarni kamaytirish, aholi huquqiy madaniyati va huquqiy ongini oshirish borasida islohotlar to'g'ri yo'nalishda olib borilayotganligidan dalolat beradi.

So'nggi yillarda mamlakatimizda milliy huquq tizimini tubdan isloh qilish, jamiyatda huquqiy madaniyatni shakllantirish hamda malakali yuridik kadrlarni tayyorlash borasida sezilarli ishlar amalga oshirilib kelinmoqda. Buning yorqin namunasi sifatida 2019-yil yanvarda qabul qilingan O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirish tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida" Farmonini keltirishimiz mumkin. Mazkur Farmonga ko'ra, vazirlik va idoralar rahbarlari Konsepsiyada nazarda tutilgan tadbirlarning o'z vaqtida, to'liq va sifatli amalga oshirilishi uchun shaxsan javobgar yekanaliklari belgilab qo'yilgan va barcha davlat organlari va tashkilotlari